

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

Голова приймальної комісії

професор **Володимир ІВАНИШИН**

«03» 03 2024р.

ПРОГРАМА

вступного іспиту

на здобуття освітньо - наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 051 «Економіка»

Голова предметної комісії

професор **Наталія КОРЖЕНІВСЬКА**

ЗМІСТ

Передмова	4
Складові програми	5
Критерії оцінювання	41
Список рекомендованої літератури	43

ПЕРЕДМОВА

Аспірантура є основною формою підготовки науково-педагогічних та наукових кадрів вищої кваліфікації, що відповідає третьому (освітньо - науковому) ступеню вищої освіти, успішне виконання освітньо - наукової програми якого передбачає присудження ступеня доктора філософії.

Підготовка здобувачів вищої освіти третього (освітньо - наукового) рівня передбачає розвиток особистісного дослідницького потенціалу, творчого системного мислення, сукупності загальних та професійних компетентностей, достатніх для розв'язання комплексних проблем що виникають в практичній діяльності науковця, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження та захисту дисертації в предметній області економічної діяльності та результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Метою вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності 051 «Економіка» є виявлення рівня теоретичних знань, практичних умінь та навичок абітурієнтів у відповідній галузі та визначення напрямку подальшого спрямування теоретичної підготовки та наукових досліджень вступників.

Програма містить теоретичні питання з п'яти розділів, які відображають окремі аспекти напрямку підготовки та інтегрують знання з декількох дисциплін, передбачених програмою підготовки магістрів або спеціалістів зі спеціальності 051 «Економіка», та є фундаментом для засвоєння навчальної програми підготовки здобувачів ступеня доктора філософії і проведення власних наукових досліджень.

Програма вступного іспиту складається з п'яти розділів:

1. Економічна теорія та історія економічної думки;
2. Економіка та управління національним господарством;
3. Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності);
4. Економіка праці, соціальна економіка і політика;
5. Статистичні, математичні методи моделі та інформаційні технології в економіці.

Програма вступного іспиту спрямована на перевірку базових знань, необхідних для якісної підготовки майбутніх аспірантів спеціальності 051 «Економіка».

СКЛАДОВІ ПРОГРАМИ

Економічна теорія та історія економічної думки

Сутність економічного мислення. Виникнення та етапи розвитку економічної науки. Предмет економічної науки та його еволюція. Сучасна економічна теорія. Функції економічної науки. Категорії, закони і принципи економічної теорії. Система економічних законів. Позитивна і нормативна економічна теорія. Методи пізнання економічних процесів і явищ. Загальні методи наукового пізнання та їх використання при дослідженні соціально-економічних процесів.

Потреби, блага та ресурси у виборі моделі господарської діяльності суспільства. Фактори виробництва та виробничі можливості. Система економічних інтересів. Відносини власності.

Економічна система: сутність, зміст, структура, класифікація. Традиційна, ринкова, планова, змішана економіки. Моделі змішаної економіки. Доіндустріальна, індустріальна, постіндустріальна економіки. Знаннєва, інформаційна, інноваційна, соціальна економіки. Економіка добробуту.

Ринкові відносини, їх суб'єкти і об'єкти. Функції ринку. Умови формування і розвитку ринку. Ринковий механізм. Ринкова рівновага. Конкуренція: суть, функції та форми. Моделі ринків. Ринки споживчих благ і ресурсів: особливості ціноутворення.

Сутність та умови досягнення ефективності економічної системи. Соціальна справедливість та економічна ефективність.

Сектор домогосподарств. Місце домогосподарства в кругообігу продуктів, ресурсів і доходів. Двоїста роль домогосподарств в економіці. Домогосподарства як постачальники ресурсів. Доходи домогосподарств. Витрати домогосподарства та його поведінка як споживача. Теорії споживчого надлишку. Розподіл доходів домогосподарств. Витрати домогосподарств. Оптимізація корисності домогосподарствами. Моделі поведінки домогосподарств.

Фірма як суб'єкт ринку та виробнича ринкова система. Поняття виробничої функції. Витрати виробництва: сутність, класифікація, проблеми оптимізації.

Підприємство та феномен підприємництва. Цілі підприємницької діяльності. Організаційно-правові форми та види підприємств. Особливості підприємницької діяльності і функціонування капіталу в різних сферах економіки. Соціальна відповідальність підприємця. Публічно-приватне партнерство.

Провали ринку. Економічні функції держави та їх еволюція. Роль держави в сучасній змішаній економіці.

Державне регулювання економіки: сутність, форми, методи. Державна економічна політика. Напрями державної економічної політики. Державний бюджет, бюджетна політика. Податки. Податкова політика. Роль держави у відтворенні людського ресурсу. Державна політика перерозподілу доходів.

Національна економіка як економічна категорія. Система національних рахунків та принципи її побудови. Валовий внутрішній продукт. Споживання і заощадження. Основи макроекономічної рівноваги: неокласичний та кейнсіанський підходи. Економічний розвиток, економічне зростання. Типи та моделі економічного розвитку. Проблема сталості економічного розвитку:

соціальний, економічний, екологічний аспекти.

Економічний цикл: сутність, структура, причини виникнення. Особливості циклічних коливань в умовах глобалізованої економіки та їх соціально-економічні наслідки.

Національне багатство: сутність, структура, концепції. Розподіл доходів і багатства. Зв'язок ресурсів, факторів та доходів. Сутність та джерела доходів. Основні принципи формування та розподілу доходів. Нерівність в доходах та проблема бідності. Зайнятість: сутність, види та показники. Показники рівня використання робочої сили: рівень зайнятості, рівень безробіття, коефіцієнт участі в робочій силі. Безробіття: сутність, причини, наслідки. Види безробіття.

Гроші: суть, функції, еволюція. Теорії та концепції грошей. Еволюція грошових відносин. Грошова маса та її структура: принципи побудови, грошові агрегати. Грошовий обіг та його закони. Ринок грошей та його рівновага. Інфляція: сутність, причини, методи вимірювання та види. Наслідки інфляції.

Інтернаціоналізація господарського життя. Міжнародна економіка: її суть та структура. Міжнародний поділ праці та його теорії. Міжнародна економічна діяльність. Міжнародні економічні відносини та їх форми. Міжнародна торгівля. Міжнародний рух капіталу. Міжнародна фінансова система. Економічна глобалізація: сутність, чинники та основні форми. Суперечності глобалізації. Глобальна економічна система. Глобальні економічні інтереси. Глобальний ринок та його структура. Глобальний капітал. Конкуренція в умовах глобалізації ринків. Економічні аспекти глобальних проблем.

Предмет і метод історії економічної думки. Цивілізаційна парадигма суспільствознавства як методологічна основа вивчення історико - економічних дисциплін. Теоретичні моделі розвитку науки (Т. Кун, І. Лакатос, К. Поппер). Етапи розвитку історії економічної думки. Докласична економічна думка: античність (Платон, Аристотель), середньовіччя, меркантилізм (В. Стаффорд, А. Монкретьєн). Роль історії економічної думки у формуванні сучасних економічних концепцій.

Умови виникнення та загальна характеристика класичної політичної економії. Економічна теорія фізіократів. Вчення про чистий продукт, продуктивну і непродуктивну працю. «Економічна таблиця» Ф. Кене.

Економічне вчення А.Сміта. Поділ праці. Теорія цінності. Визначення капіталу. Вчення про продуктивну і непродуктивну працю.

Економічне вчення Д.Рікардо. Теорія цінності. Вчення про прибуток, заробітну плату. Теорія земельної ренти. Проблема відтворення і реалізації.

Вчення Ж.Б.Сея про три фактори виробництва. Закон попиту та пропозиції. Завершення класичної політичної економії в працях Дж. С. Мілля.

Зародження марксистської політичної економії. Методологія марксизму. Розробка К. Марксом і Ф. Енгельсом економічної теорії капіталізму. Структура та основні проблеми «Капіталу» К. Маркса.

Розвиток класичної політичної економії в Україні. І. Вернадський. Т. Степанов.

Зародження системи національної політичної економії в Німеччині. Економічні погляди Ф. Ліста. Доктрина «індустріального виховання нації».

Концепції історичної школи. Стара (В. Рошер, Б. Гільдебранд, К. Кніс) і нова (Г. Шмоллер, Л. Brentano, К. Бюхер) історична школа. Критика методу класичної політичної економії. Становлення інституціональних ідей в німецькій політичній економії.

Виникнення маржиналізму. Австрійська школа граничної корисності. Теоретичні погляди К. Менгера. Формування неокласичної традиції. Економічна теорія А. Маршалла. Теорії ціни, попиту та пропозиції. Неокласична теорія ринку. Американська школа маржиналізму. Д.Б. Кларк. Математична школа в політичній економії. Теоретичні моделі економічної рівноваги Л. Вальраса, В. Парето. Київська політекономічна школа. М. Бунге. Синтетична теорія цінності М. Туган-Барановського. Теорія граничної корисності Є. Слуцького.

Основні напрями розвитку економічної теорії:

Кейнсіанство. Історичні умови виникнення кейнсіанства. Теоретична система Дж.М. Кейнса. Метод дослідження. Макроекономічний аналіз. «Основний психологічний закон» Дж.М. Кейнса. Теорія мультиплікатора. Економічна програма Дж.М. Кейнса. Державне регулювання економіки. Основні важелі державного впливу на економіку.

Неолібералізм. Еволюція неокласичної теорії на початку ХХ ст. Перегляд неокласичної концепції ринку. Теорії монополії Дж. Робінсон, Е. Чемберліна. Виникнення неолібералізму та його основні школи. Лондонська школа. Німецький ордолібералізм. Теорія порядків В. Ойкена. Неоконсервативна контрреволюція. Монетаризм М. Фрідмена. Неокласичне відродження. А. Лаффер. Р. Лукас. Неокласичний синтез. П. Самуельсон.

Інституціоналізм. Загальна характеристика та основні етапи розвитку інституціоналізму. Ранній інституціоналізм. Соціально - психологічний, соціально-правовий та кон'юнктурно-статистичний інституціоналізм.

Неоінституціоналізм. Теорія трансакційних витрат та прав власності Р. Коуза. Соціально-технологічний інституціоналізм. Дж. Гелбрейт. Теорії трансформації капіталізму та футурології. Нова інституціональна економічна теорія.

Економіка та управління національним господарством

Предмет, об'єкт, задачі та функції макроекономіки. Причинно-наслідковий механізм функціонування економіки як предмет макроекономіки. Головна суперечність суспільства між людськими потребами та економічними ресурсами. Економічна система як об'єкт макроекономіки. Теоретико -

аналітичні та соціально-практичні задачі макроекономічної науки. Позитивна й нормативна функція макроекономіки.

Методологія макроекономічної науки. Сходження від абстрактного до конкретного як метод пізнання причинно-наслідкового механізму функціонування економіки. Моделювання як головний метод відображення фактичної поведінки економіки. Сутність математичних та графічних моделей. Ендогенні та екзогенні змінні. Запаси і потоки. Короткостроковий та довгостроковий період.

Модель економічного кругообігу ресурсів, продуктів, доходів та витрат з урахуванням держави. Ринок ресурсів та домашні господарства. Ринок продуктів та підприємства. Перетворення доходів у витрати і витрат у доходи через ринки ресурсів та продуктів. Державні видатки та податки. Державні закупівлі та соціальні трансферти. Державні позики, субсидії та пільги. Ринок та держава. Функції ринку: регулююча, стимулююча, інтегруюча, інформаційна, сануюча, соціальна, посередницька. Економічні функції держави: регулююча, перерозподільна та стабілізаційна.

Основні макроекономічні показники: економічний зміст та методика обчислення. Система національних рахунків як міжнародний стандарт макроекономічного рахівництва: методологічні принципи та основні категорії (інституціональна одиниця, сектори, економічні операції, рахунки). Валовий внутрішній продукт: економічний зміст та методи розрахунку. Номінальний та реальний ВВП. Індекси цін. Дефлювання та інфлювання. Макроекономічні показники на чистій основі. Валовий національний та валовий національний наявний дохід.

Товарний ринок: сукупний попит та сукупна пропозиція. Модель «AD-AS» як базова модель макроекономічної рівноваги: коротко- і довгострокова рівновага.

Ринок праці: зайнятість та безробіття: сутність, види та показники. Природне безробіття: економічний зміст та методи вимірювання. Втрати економіки від циклічного безробіття. Закон Оукена: економічний зміст та математична формалізація. Неокласична та кейнсіанська моделі ринку праці: умови функціонування та механізм урівноваження.

Грошовий ринок. Грошовий ринок як складова фінансового ринку. Сутність, складові, об'єкти та суб'єкти фінансового ринку. Процентна ставка та її роль в економіці. Номінальна та реальна процентна ставка. Механізм мультиплікації грошової бази банківською системою та грошовий мультиплікатор. Чинники попиту на гроші у класичній, кейнсіанській та монетаристській теоріях. Механізм функціонування грошового ринку: пропозиція, попит та урівноваження. Графічна інтерпретація. Взаємозв'язок фінансового та реального секторів економіки.

Інфляція: сутність, методи вимірювання та види. Інфляція та безробіття. Очікувана інфляція в теорії адаптивних та раціональних очікувань. Стагфляція: економічний зміст та вплив на економіку. Економічні чинники та наслідки інфляції. Закон Тейлора. Крива Філіпса у короткостроковому та

довгостроковому періодах: математична та графічна інтерпретація. Антиінфляційні заходи.

Приватне споживання. Особистий дохід та особистий наявний дохід. Диференціація доходів: сутність, чинники та методи аналізу. Крива Лоренца, коефіцієнт Джині та децільний коефіцієнт. Кейнсіанська функція споживання: математична та графічна інтерпретація. Схильності до споживання та заощадження. Вплив фактору часу на споживання. Посткейнсіанські (довгострокові) функції споживання. Теорія Фішера про міжчасовий вибір споживача. Функції споживання з урахуванням фактора часу: гіпотеза життєвого циклу Ф.Модільяні та гіпотеза постійного (перманентного доходу) М.Фрідмана.

Приватні інвестиції. Інвестиції: сутність, роль та чинники попиту. Інвестиційні функції (кейнсіанська та неокласична), їх обґрунтування. Проста інвестиційна функція: математична та графічна інтерпретація.

Структура заощаджень. Трансформація заощаджень в інвестиції за допомогою фінансових ринків та фінансових посередників. Рівновага між заощадженнями та інвестиціями як закон-тенденція. Класичний і кейнсіанський механізм урівноваження заощаджень з інвестиціями.

Моделі економічної рівноваги товарного ринку – “витрати-випуск” та “вилучення - ін’єкції” за умов приватної економіки: графічна інтерпретація та економічні пояснення.

Неокласична модель загальної економічної рівноваги: передумови, особливості утворення та зв’язки між ринками. Роль ринку праці, ринку цінних паперів та товарного ринку у формуванні загальної економічної рівноваги. Взаємозв’язок між товарним ринком та ринком цінних паперів у закритій приватній економіці. Роль рівноважної процентної ставки. Явище шоку попиту або шоку пропозиції. Закон Вальраса.

Модель мультиплікатора витрат за умов приватної економіки. Мультиплікатор витрат. Індуційовані і автономні витрати. Алгебраїчна модель простого мультиплікатора та його сутнісне визначення. Механізм мультиплікації автономних витрат. Ефект мультиплікатора та його графічна інтерпретація.

Рецесійний та інфляційний розриви в економіці. Рецесійний розрив як наслідок дефіциту автономних витрат в умовах неповної зайнятості. Графічна та математична інтерпретація автономних витрат в умовах повної зайнятості. Інфляційний розрив як наслідок надлишку автономних витрат в умовах повної зайнятості. Графічна та математична інтерпретація інфляційного розриву.

Теорія універсальних економічних законів (А. Сміт, Д. Рікардо) та становлення економічної науки. Німецька історична школа (Ф. Ліст, Г. Шмоллер, В. Зомбарт) про теорію національних особливостей економічного розвитку. Протестантська етика в формуванні європейського ринкового господарства та цінностей (М. Вебер). Внесок інституціоналізму в теорію національної економіки (Торстейн Веблен, Карл Поланья, А.Д. Тойнбі). Теорія

господарського порядку В. Ойкена. Роль формальних правил в формуванні специфіки національних моделей економіки (Д. Норт).

Критерії класифікації національних моделей: по стадіям економічного розвитку, по рівню технологічного розвитку, по структурі господарства, по розмірах території країни, по соціалізації економіки. Цивілізаційний критерій: національна економіка „традиційного” типу; національне господарство ринкового типу; адміністративно-планове господарство.

Сучасні моделі національної економіки: американська ліберальна модель; західноєвропейська соціал-демократична модель, японська патріархально корпоративна модель, китайська планово-ринкова модель, національні моделі периферійного розвитку. Особливості національних моделей пострадянських країн. Контури моделі економіки України.

Сутність поняття «економічний потенціал» та його елементи. Характеристика окремих складових природно – ресурсного потенціалу України (земельні, лісові, водні, мінеральні ресурси) та їх економічна оцінка. Трудовий потенціал, його склад і структура. Розрахунок рівня зайнятості та рівня безробіття. Людський капітал та соціальний капітал: методи їх оцінки. Виробничо-технологічний потенціал: його структура та оцінювання. Інформаційний потенціал та його вимірювання. Зміст поняття «ефективність національної економіки». Соціальна та економічна ефективність. Показники ефективності національної економіки та їх розрахунок. Інтегрований показник ефективності і національної економіки.

Сутність та види структурних пропорцій в економіці. Основні пропорції відтворювальної структури економіки: між споживанням основного капіталу та доданою вартістю, між споживанням та нагромадженням, між виробничими галузями та інфраструктурою. Вплив змін у відтворювальних пропорціях на економічне зростання. Організаційна структура національної економіки. Структура організаційно-правових форм господарювання. Характеристика ступеню розвитку корпоративних відносин в економіці. Ієрархія та мережеві структури в національній економіці.

Сутність пропорцій між видами економічної діяльності. Структура укрупнених видів економічної діяльності як ознака розвитку національної економіки. Тенденції у структурній динаміці видів економічної діяльності за показниками зайнятості, вартості основних засобів, валової доданої вартості.

Сутність та види регіональної структури економіки. Територіальні форми організації національної економіки та їх співвідношення. Показники регіональної структури економіки. Основні структурні пропорції у зовнішній торгівлі: між обсягами експорту та імпорту, між товарами та послугами в експортно-імпортних операціях, частка інвестиційних товарів в імпорті.

Структурний ефект: вимірювання та використання в аналізі макроекономічної динаміки.

Галузевий ринок як складова національного ринку. Взаємозалежність структурних змін сукупного попиту та структурних змін сукупної пропозиції товарів. Макроекономічна рівновага на національному ринку товарів та послуг.

Транзакційний сектор національного ринку (теорія Д. Норта). Інституціональні чинники розвитку національного ринку (теорія Р. Коуза, Дж. Стіглера).

Сутність міжгалузевого балансу національної економіки та його узгодженість з Системою національних рахунків. Метод «витрати-випуск» В.В. Леонтьєва. Система таблиць, що характеризують формування та використання ресурсів в економіці, створення доданої вартості та трансформації вартості товарів і послуг. Ресурсна та інвестиційна ємність національної економіки. Класифікація галузевих ринків за міжнародними та вітчизняними стандартами. Міжнародні статистичні класифікації галузевих ринків. Розподіл галузей економіки за агрегованими об'єктами торгів. Розподіл галузей економіки за групами споживачів. Розподіл галузей економіки за територіальною ознакою. Функціонування фінансово промислових груп в національній економіці.

Теорія суспільного вибору та формування напрямів розвитку національної економіки. Теоретичні засади функціонування суспільного сектору за умов трансформації суспільства та поглиблення глобалізації. Феноменологія суспільних благ та їх класифікація. Формування попиту та пропозиції на суспільні блага.

Економіка добробуту. Зміст та критерії оцінки добробуту суспільства. Вибір між „ефективністю” та „справедливістю”. Людський розвиток у функціонуванні національної економіки. Втрати добробуту: сутність та обчислення. Рівень життя населення: зміст та основні індикатори.

Публічні фінанси як фінансова база функціонування державного сектору. Масштаби державного сектору. Критерії ефективності державного сектору. Реструктуризація джерел доходів державного сектору економіки. Оптимізація витрат державного сектору економіки. Економіка сфери охорони здоров'я. Державні інвестиції в охорону здоров'я та їх віддача в довгостроковому періоді.

Економіка науки та освіти та їх вплив на людський розвиток. Віддача соціального капіталу в функціонуванні національної економіки. Вектори модернізації суспільного сектору національної економіки.

Методологічні основи визначення конкурентоспроможності. Концепції конкурентоспроможності: торгова (М. Ерліх, Дж. Хайн, Р. Харрис), виробнича (Дж. Сакс, М. Портер, Дж. Маркусен), інвестиційна (О. Домар, А. Гілмор) та інноваційна (Й. Шумпетер, Ф. Хайек). Оціночні показники конкурентоспроможності національної економіки.

Чинники конкурентоспроможності національної економіки за Глобальним індексом конкурентоспроможності країн Всесвітнього економічного форуму.

Україна у міжнародних рейтингах конкурентоспроможності: тенденції, слабкі та сильні сторони економіки України. Ресурсний потенціал та нарощення конкурентних переваг.

Чинники конкурентоспроможності вітчизняної продукції. Сприйняття споживачами цінових та нецінових переваг товарів та послуг. Фінансові ресурси у системі національних чинників конкурентоспроможності.

Національна економічна безпека держави. Національна економічна безпека та її складові. Національна економічна незалежність і суверенітет. Економічні

аналіз доктрин національної безпеки. Методологічні основи вимірювання економічної безпеки. Теорія управління ризиками.

Аналіз стійкості національної економічної системи (політичної стабільності, низького рівня безробіття, соціальної незахищеності, ефективності управління, державного зовнішнього боргу, ефективності протидії корупції).

Аналіз розвитку економічної системи (технологічного розвитку, постійної модернізації виробництва, соціального капіталу, інвестиційної привабливості, інноваційної діяльності).

Поглиблення глобалізації та ризики фінансової безпеки. Стратегія енергетичного забезпечення розвитку економіки України. Екологічні складові національної економічної безпеки. Світова продовольча криза та стратегія розвитку економіки України.

Безпека людського розвитку. Концепція людської безпеки ООН. Діагностування безпеки людського розвитку в Україні. Конституційна економіка як основа забезпечення людського розвитку.

Вплив зовнішньої торгівлі на ВВП: функція споживання у відкритій змішаній економіці; складний мультиплікатор витрат; чинники впливу на чистий експорт та зв'язок з валютним курсом. Платіжний баланс країни: структура, характеристика його основних розділів. Рівновага платіжного балансу. Валютний курс: сутність, види та вплив на зовнішню торгівлю. Чинники попиту і пропозиції на валютному ринку. Етапи розвитку міжнародної валютної системи.

Державне управління як суспільне явище, його мета та зміст. Мистецтво та управління. Державне управління як системне суспільне явище. Фундаментальні процеси управління: планування, організація, координація, контроль та зв'язок. Предмет вивчення державного управління, його цілі, юридичне та ресурсне забезпечення.

Функції держави у сучасній економіці. Зміст та взаємозв'язок політичної, соціальної, міжнародної та економічної функцій держави. Розподіл ресурсів, створення суспільних благ, регулювання екстерналій, перерозподіл доходів. Методи державного регулювання економіки. Методи прямого та непрямого (опосередкованого) регулювання. Правові, адміністративні, економічні та пропагандистські методи регулювання економіки.

Система органів державного регулювання економіки. Державні органи України у реалізації економічної політики. Функції Президента, Верховної Ради, Кабінету Міністрів, Національного банку, Антимонопольного комітету, міністерств та інших центральних державних органів України, місцевих державних адміністрацій.

Економічна культура, традиції, звичаї та духовність в формуванні культури управління. Вплив формальних та неформальних інститутів на становлення національної моделі державного управління.

Основні теорії управління – теоретичні засади управлінської діяльності держави. Економічна теорія держави та державного управління, теорія

суспільного вибору (суспільний договір, «фіаско держави», мінімізація трансакційних витрат); теорія соціології (теорія держави, соціальна структура суспільства, соціальна мобільність, статус і статусні ролі); теорія менеджменту (теорія раціональної бюрократії, організовані структури управління, розподіл праці в управлінських структурах, державне адміністрування).

Компаративістський підхід міжкраїнового аналізу державного управління. Інституційний, функціональний та організаційний аналізи державного управління в провідних країнах світу. Американська модель державного управління та її бізнесова концепція. Японська модель державного управління: реалізація принципу пожиттєвого найму та колективної відповідальності. Західноєвропейська бюрократична модель державного управління. Використання зарубіжного досвіду державного управління у вітчизняній практиці.

Державне та приватне управління економікою: єдність та відмінності. Управління підприємствами державної форми власності. Державна політика у використанні природних ресурсів країни. Специфіка державного управління казенними підприємствами. Управління державними корпоративними правами. Державні фінанси та управління. Управління доходами та видатками держави. Ресурсне забезпечення реалізації суспільних функцій держави. Управління грошовою масою та боротьба з інфляцією. Управління борговими зобов'язаннями та забезпечення стабільності в суспільстві.

Бюджетна класифікація. Доходи та видатки держави. Дефіцит бюджету та державний борг. Фактичний, структурний, циклічний дефіцит державного бюджету та їх вплив на розвиток національної економіки. Податковий тягар та його розподіл. Податкові пільги як інструмент розподілу. Амортизаційна політика як важливий чинник регулювання інвестиційної діяльності. Зміст пропагандистських методів державного регулювання економіки.

Система державних внутрішніх та зовнішніх запозичень: особливості в Україні. Державний борг: економічний зміст та структура. Зовнішня заборгованість та проблеми дефолту національної економіки. Реструктуризація боргу та його управління. Внутрішні запозичення та їх вплив на національну економіку в довгостроковому періоді. Боргове навантаження та розбалансування національної економіки.

Державне управління та регулювання: єдність та відмінності. Державне регулювання економіки, його цілі, функції, методи та межі. Державне регулювання ринку фінансових послуг. Регуляторна політика у сфері малого та середнього підприємництва. Державне регулювання структурної перебудови національної економіки. Інноваційно-інвестиційна політика держави, методи та інструменти.

Підприємництво як об'єкт державного регулювання. Економічна сутність підприємництва та види підприємницької діяльності. Організаційно-правові форми підприємництва. Інноваційне підприємництво Банкрутство та санація підприємств. Проблема детінізації підприємницької діяльності.

Механізм державного регулювання підприємництва. Ліцензування підприємницької діяльності. Реєстрація та ліквідація підприємств. Система державної підтримки підприємництва. Фінансові важелі державного регулювання підприємництва.

Антимонополюна політика: сутність та необхідність. Вимірювання монополюної влади. Економічні і соціальні методи регулювання монополій. Природні монополії та особливості регулювання їхньої діяльності. Антимонополюне законодавство та його особливості в Україні. Антимонополюний комітет України, його компетенції та повноваження.

Грошова маса як засіб монетарної політики. Аналітичний баланс Національного банку. Зведений баланс банківської системи. Джерела грошової бази. Інструменти регулювання грошової бази. Грошовий мультиплікатор та проблеми управління грошовою масою.

Грошовий попит та швидкість обертання грошей. Визначеність грошового попиту. Моделі грошового попиту. Еластичність грошового попиту за доходом та за відсотковою ставкою. Швидкість обертання грошей та чинники, які на неї впливають.

Відсоткова ставка як проміжна ціль монетарної політики. Економетрична модель відсоткової ставки. Еластичність відсоткової ставки за доходом та грошовою пропозицією. Показники досягнення проміжних цілей монетарної політики. Ефективність монетарної політики в умовах стабільної та нестабільної економіки. Пастка ліквідності.

Передатний (трансмісійний) механізм монетарної політики. Кейнсіанська модель передатного механізму. Монетаристська модель передатного механізму. Еластичність інвестицій за відсотковою ставкою та її коливання в залежності від економічної кон'юнктури. Інвестиційна пастка. Кінцева ефективність монетарної політики. Алгоритм монетарної політики з урахуванням прямих і зворотних зв'язків. Вплив монетарної експансії на реальну відсоткову ставку через інфляцію і реальну грошову масу.

Бюджетний баланс та методи його оцінювання. Якісна визначеність доходів і видатків державного бюджету. Коефіцієнт еластичності податків, коефіцієнт динамічності податків. Чисті податки. Державні заощадження. Методи обчислення бюджетного сальдо. Державний борг та борговий тягар. Стійкість фіскальної політики.

Фінансування бюджетного дефіциту. Модель бюджетного дефіциту. Емісійне (грошове) фінансування бюджетного дефіциту. Сеньйораж та інфляційний податок. Боргове фінансування бюджетного дефіциту.

Внутрішні, зовнішні запозичення та їх наслідки. Прострочена державна заборгованість та її наслідки.

Фіскальна політика і ефект витіснення. Визначеність ефекта витіснення. Алгоритм фіскальної політики з урахуванням прямих і зворотних зв'язків. Визначення приросту ВВП з урахуванням ефекта витіснення. Мультиплікатор фіскальної політики. Нейтралізація ефекта витіснення. Ефект наповнення.

Вплив фіскальної політики на економіку. Засоби (інструменти) фіскальної політики. Вплив на ВВП державних закупівель, трансфертів. Наслідки впливу на ВВП фіскальної політики за рахунок дефіцитного фінансування. Переваги та недоліки окремих джерел дефіцитного фінансування фіскальної політики.

Стабілізація відсоткової ставки як основа змішаної стимулюючої політики. Фіскальна експансія в умовах змішаної різнонаправленої політики. М'яка фіскальна та жорстка монетарна політика.

Наслідки фіскальної політики для державного бюджету. Дискреційна та автоматична зміна чистих податків. Вплив на бюджет збільшення державних закупівель при дискреційній стабільності чистих податків. Вплив на бюджет дискреційного зниження чистих податків. Вплив фіскальної політики на бюджет за умов збалансованої зміни державних закупівель і чистих податків.

Кейнсіанська та монетаристська теорії інфляції. Сучасні теорії інфляції. Індекс споживчих цін та дефлятор ВВП. Індексна модель інфляції. Модель інфляції на базі відсоткових змін. Еластичність інфляції за її окремими чинниками. Інфляційний лаг грошової маси.

Грошова маса, інфляція та рівень монетизації економіки. Надлишкова та збалансована грошова маса. Фінансова та антиінфляційна функція грошової маси. Надмірна грошова маса. Співвідношення між грошовою масою та інфляцією. Критична точка інфляції. Залежність між грошовою масою та реальним ВВП. Рівень монетизації економіки. Чинники, які впливають на рівень монетизації економіки.

Обмеження інфляції, як мета макроекономічної політики.

Таргетування інфляції. Основний метод антиінфляційної політики. Грошова маса як засіб регулювання інфляції. Вибір грошового агрегата для прогнозування цільової інфляції. Швидкість обертання грошей та реальний ВВП як чинники інфляції. Два етапи визначення приросту грошової маси, яка узгоджується з цільовою інфляцією.

Антиінфляційні заходи в умовах високої інфляції. Види антиінфляційних програм. Грошове фінансування бюджетного дефіциту як причина інфляції. Основні заходи по впорядкуванню державного бюджету. Боргове фінансування бюджетного дефіциту як альтернатива грошовому. Рефінансування комерційних банків в механізмі антиінфляційної політики. Стабілізація валютного курсу як антиінфляційний захід та умови його забезпечення. Стратегія швидкого та повільного зниження інфляції.

Режими валютних курсів. Фіксований курс та його різновиди. Валютні резерви та валютні інтервенції. Побічні наслідки валютних інтервенцій. Плаваючий курс: чисте та кероване плавання. Переваги і недоліки плаваючого курсу. Переваги і недоліки фіксованого курсу.

Чинники впливу на номінальний валютний курс. Реальний валютний курс. Відносні ціни, реальний курс і конкурентоспроможність національних товарів на світовому ринку. Реальне зниження вартості валюти в умовах фіксованого і плаваючого курсу. Валютний курс на основі паритету купівельної спроможності.

Мобільність капіталу. Чинники переміщення капіталу між країнами. Абсолютна мобільність та абсолютна немобільність капіталу. Вплив мобільності капіталу на внутрішню відсоткову ставку та на валютний попит.

Економічна рівновага у відкритій економіці. Модель економічної рівноваги за методом видатки-випуск. Поглинання. Сальдо поточного рахунку на основі доходу і поглинання. Модель економічної рівноваги за методом вилучення-ін'єкції. Сальдо поточного рахунку на основі інвестицій та заощаджень.

Платіжний баланс і сальдо поточного рахунку на основі джерел його фінансування. Зв'язок платіжного балансу із внутрішньою економікою.

Економіка та управління підприємствами

Економіка, основні поняття, проблеми. Характеристика теорій підприємства. Підприємство як суб'єкт господарювання в ринковій економіці. Функції підприємства. Класифікація і організаційно-правові форми підприємств. Види і організаційно-правові форми об'єднань підприємств. Соціально-економічна природа бізнесу.

Власність, її суть та місце в економічній системі. Основні форми власності та їх характеристики. Сутність та специфічні характеристики інтелектуальної власності. Перспективні тенденції розвитку відносин власності. Економічна ефективність приватизації та націоналізації підприємств в Україні та світі.

Сутність підприємництва як форми господарювання підприємств. Принципи та механізм реалізації підприємницької діяльності. Інноваційне підприємництво: сутність та значення. Організація створення підприємства підприємницького типу. Договірні взаємовідносини та партнерські зв'язки в підприємницькій діяльності. Продукція підприємства, її галузеві особливості, методи вимірювання обсягу виробництва продукції.

Економічний механізм діяльності підприємства, його взаємозв'язки, державні та ринкові регулятори, їх характеристика. Ринкове середовище функціонування підприємств. Види і форми міжнародного бізнесу. Міжнародні спільні підприємства. Транснаціональні корпорації.

Сучасні тенденції розвитку суб'єктів господарювання. Передумови та причини виникнення нових бізнес-моделей. Сучасні концепції ведення бізнесу. Світові системи забезпечення якості робіт, послуг, продукції. Тенденції та закономірності функціонування й розвитку підприємств. Підприємство на внутрішніх і світових ринках товарів та послуг. Складові та основні чинники впливу зовнішнього середовища функціонування підприємства. Характеристика мезо- та мікросередовища господарювання суб'єктів підприємництва.

Суть, види та функції капіталу підприємства. Основний капітал підприємства. Характеристика земельних ресурсів України. Земельний кадастр та його складові. Земельні відносини, оренда та ринок землі.

Основні засоби та вкладення, їх сутність та значення. Склад основних засобів, характеристика, галузеві особливості структури. Моральний і фізичний знос основних фондів, амортизація та відновлення. Методи оцінки та обліку

основних фондів. Оборотний капітал підприємства. Фінансові ресурси підприємства. Інвестиційні ресурси підприємства. Показники основних фондів та напрямки їх підвищення.

Персонал підприємства. Склад і структура кадрів підприємства, галузеві особливості. Система підготовки та підвищення кваліфікації кадрів. Методи розрахунку потреби в кадрах. Ринок праці та особливості його функціонування.

Склад і структура активів підприємства, їх вплив на забезпечення довгострокового успіху. Роль матеріальних і нематеріальних активів за умов становлення знанневої економіки. Оцінка активів підприємства.

Необоротні активи підприємства. Економічна сутність необоротних активів підприємства, їх різновиди і способи оцінювання вартості. Форми простого та розширеного відтворення необоротних активів. Методи амортизації основних засобів. Основні проблеми оновлення і підвищення технічного рівня основних засобів виробничого призначення.

Організація як функція управління. Сутність функції організації та її місце в системі управління. Цілі організаційної діяльності. Організаційна структура управління. Формальні та неформальні організації. Зміст процесу організації. Техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства. Виробничий процес та його структура. Наукові принципи організації виробничого процесу. Виробничий цикл та його характеристика. Типи та методи організації виробництва. Організація трудових процесів і робочих місць. Нормування праці. Побудова виробничої структури підприємства. Економіка галузей і виробництва продукції сільського господарства. Організація виробничої і соціальної інфраструктури підприємства. Організаційно-виробниче забезпечення якості та конкурентоспроможності продукції. Комплексна підготовка виробництва до випуску нової продукції.

Виникнення маркетингу в процесі розвитку ринкових відносин. Ринок, визначення та класифікація ринку, ринкова інфраструктура, діяльність підприємства в умовах ринку. Визначення маркетингу. Ринкове середовище підприємства. Поняття нестачі, потреби, попиту. Основні етапи маркетингової діяльності. Маркетингові можливості фірми та методи її пошуку. Фактори мікро- та макромаркетингового середовища. Конкуренція та її види. Фактори внутрішнього середовища підприємства. Ризики в діяльності фірми. Сутність маркетингу і маркетингові функції підприємства. Маркетингова товарна політика підприємства. Маркетингова цінова політика підприємства. Маркетингова політика комунікації та розподілу.

Загальна характеристика фінансів підприємства. Грошові надходження підприємств. Формування і розподіл прибутку на підприємстві. Оцінювання фінансового стану підприємства.

Сутність, види та принципи зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Організація ділових контактів з іноземними партнерами. Договори (контракти) у зовнішньоекономічній діяльності підприємств. Суть і середовище міжнародних економічних відносин. Система і форми міжнародних економічних відносин. Міжнародна торгівля, рух капіталу, міграція робочої

сили. Світова валютна система і міжнародні розрахунки. Суть, форми і процеси міжнародної економічної інтеграції.

Поняття і змістова характеристика інноваційних процесів на підприємстві. Види інноваційних процесів (нововведень): технічні, організаційні, економічні, соціальні, управлінські. Локальні та глобальні нововведення. Пріоритетні напрями інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств. Еволюційні та революційні форми НТП. Пріоритетні напрями НТП: прогресивні базові технології; нетрадиційні види енергії; робототехнічні комплекси та гнучкі автоматизовані системи; комплексна автоматизація та комп'ютеризація виробництва і процесів управління.

Принципи оцінки ефективності інновацій на підприємствах різних сфер бізнесу. Економічний ефект як узагальнюючий показник ефективності технічних нововведень. Вартісна оцінка результатів використання нових засобів і предметів праці. Особливості оцінки ефективності організаційних нововведень. Загальна характеристика інноваційних процесів. Науково-технічний та організаційний прогрес. Оцінка ефективності технічних та організаційних нововведень. Сутність інвестицій та інвестиційної діяльності. Оцінка ефективності виробничих і фінансових інвестицій. Інноваційно-інвестиційні проекти підприємств.

Сутність планування і особливості його здійснення на підприємствах. Методологічні основи планування. Система планів на підприємстві. Планування збуту продукції. Планування виробництва продукції. Планування матеріально-технічного забезпечення виробництва. Планування персоналу і оплати праці. Планування виробничої інфраструктури. Планування витрат. Фінансове планування. Тактичне й оперативне планування. Бізнес-планування.

Тактичні плани, програми, проекти, політика, стандартні процедури, правила. Ситуаційне планування. Фактори, що впливають на ефективність планування в організації.

Поняття стратегії, її значення та необхідність розробки. Елементи та рівні стратегії. Піраміда стратегій. Вибір стратегії бізнесу. Типові стратегії М.Портера. Вибір функціональних стратегій. Вибір корпоративної стратегії. Пакетний менеджмент. Оцінка стратегічних альтернатив та вибір стратегії.

Мотивація трудової діяльності. Продуктивність праці, її значення, показники і методи її вимірювання, Основні напрямки підвищення продуктивності праці. Оплата праці, її склад та регулювання. Тарифна система. Форми та системи оплати праці робітників та службовців. Формування фонду оплати праці, методи розрахунків.

Особливості сільськогосподарського виробництва та їх вплив на організацію та ведення бухгалтерського обліку. Облік наявності та руху основних засобів. Особливості проведення інвентаризації та відображення її результатів в обліку. Нарахування та облік зносу (амортизації). Облік та порядок калькулювання собівартості продукції. Облік готової продукції та особливості її реалізації. Бухгалтерський облік у галузях. Особливості

використання реєстрів бухгалтерського обліку в сільськогосподарських підприємствах.

Оподаткування сільськогосподарських підприємств. Сутність, завдання, види та форми обліку і контролю на підприємстві. Система та процес контролю. Сутність процесу контролю. Поняття контролю та його місце в системі управління. Модель процесу контролю. Етапи процесу контролю: встановлення стандартів; вимірювання процесів; порівняння дійсного виконання зі стандартами; оцінка та реакція. Види контролю : упереджувальний; поточний; заключний.

Система контролю. Основні характеристики ефективної системи контролю (точність, об'єктивність, своєчасність, гнучкість, простота, економічність, стратегічна спрямованість, орієнтація на результати). Причини опору контролю та методи їх подолання.

Побудова ефективної системи контролю. Основні фактори, що обумовлюють вибір системи контролю (стиль керівництва; організаційні параметри; методи вимірювання; особисті якості). Ситуаційні фактори, що впливають на систему контролю.

Інструменти управлінського контролю. Фінансовий контроль. Розробка бюджетів. Типи бюджетів. Фінансовий аналіз (аналіз фінансової звітності, аналіз фінансових коефіцієнтів). Аналіз беззбитковості. Аналіз і оцінка маркетингової діяльності підприємства. Аналіз та оцінка виробничої діяльності підприємства. Аналіз та оцінка фінансової діяльності підприємства. Механізм стимулювання і матеріальної відповідальності персоналу за результати роботи.

Загальна характеристика витрат та їх класифікація. Собівартість продукції (послуг). Кошторис виробництва. Калькуляція продукції. Класифікація витрат за статтями. Основні фактори зниження собівартості продукції на підприємствах. Сутність і види цін на продукцію (послуги) підприємств. Методи встановлення та регулювання цін. Показники обсягу виробництва продукції на підприємствах різних галузей економіки.

Сутнісна характеристика і види ефективності виробництва. Система показників оцінки та методика розрахунку економічної ефективності ефективності підприємства. Фактори підвищення ефективності діяльності підприємств. Поняття, методика визначення та основні шляхи підвищення рентабельності виробництва продукції. Економічні результати та ефективність діяльності підприємства.

Фінансово-економічні результати діяльності підприємства. Загальна характеристика фінансової діяльності підприємства (організації). Методичні основи аналізу фінансово-економічного стану підприємства. Оцінювання ефективності і результативності діяльності підприємства. Конкурентоспроможність підприємства. Сутнісна характеристика та організаційні форми трансформації підприємств. Цілі та механізми проведення фінансового оздоровлення (санації) господарюючих суб'єктів. Банкрутство і ліквідація підприємств (організацій).

Економічна безпека підприємницької діяльності. Сутність та різновиди економічної безпеки підприємницької діяльності. Методологія діагностики

рівня економічної безпеки суб'єктів підприємництва. Активні та пасивні методи забезпечення економічної безпеки. Моделі протидії фіктивній та тіншовій підприємницькій діяльності. Захист прав власності: зарубіжний досвід та вітчизняні особливості.

Методи управління діяльністю підприємства. Організаційні структури управління підприємствами. Вищі органи управління підприємствами. Прийняття управлінських рішень на підприємствах. Комунікації в системі управління підприємством. Керівництво і лідерство в управлінні підприємствами. Організаційна культура на підприємстві. Управління виробництвом на підприємстві. Управління збутом продукції на підприємстві. Управління матеріально-технічним забезпеченням виробництва. Управління фінансами на підприємстві. Управління проектною діяльністю на підприємстві. Управління зовнішньоекономічною діяльністю. Управління персоналом. Управління потенціалом підприємства. Стратегічне управління підприємством.

Місце і роль менеджменту в організації. Сутність, цілі і завдання управління підприємством. Функції і методи управління діяльністю підприємства. Сутність управлінської праці і ознаки діяльності менеджера. Функції і роль менеджерів. Сфери і рівні менеджменту. Горизонтальний поділ управлінської праці: сфери діяльності менеджерів. Вертикальний поділ управлінської праці та рівні менеджменту. Якості менеджера. Концептуальні якості, фахові, вміння взаємодіяти з людьми. Здібності до діагностики і аналітичні здібності.

Ключові фактори успіху організації.

Групування (департаменталізація). Сутність процесів організаційного групування. Способи групування: за функціями; за продуктами; за географічною ознакою; за споживачами. Делегування повноважень (авторитету). Поняття повноважень. Лінійні та штабні повноваження. Основні елементи процесу делегування повноважень (передача відповідальності, передача повноважень; звітність). Фактори, що визначають позицію фірми у континуумі централізація-децентралізація. Норма керованості. Висока та плоска структури управління.

Координація. Сутність та необхідність координації різних видів діяльності в організації. Механізми вертикальної інтеграції прямий контроль; стандартизація процесів, знань, результатів.

Методологія і класифікація методів наукового пізнання економічних явищ та процесів. Діалектичний підхід в економічних дослідженнях. Застосування системного підходу в економічних дослідженнях. Загально наукові методи економічних досліджень. Методи спостереження та збору даних. Методи вибіркового спостереження. Методи групування. Таблично-графічні методи. Методи інформаційно-логічного аналізу. Методи детермінованого (функціонального) факторного аналізу. Методи стохастичного (кореляційного) факторного аналізу. Методи прогнозування. Методи моделювання. Програмно-цільовий метод. Евристичні методи. Сутність та основні етапи організації

економічних досліджень. Вибір проблеми та вимоги до теми дослідження. Роль інформації в економічних дослідженнях та класифікація наукових документів.

Методологія макроекономічного аналізу. Макроекономічні моделі в макроекономічному аналізі. *Ex post* - аналіз в порівнянні *ex ante*-аналізом. Ендогенні та екзогенні змінні. Припущення “за інших незмінних умов”. Запаси і потоки. Короткостроковий та довгостроковий період. Зв'язок макроекономічного аналізу з макроекономічною теорією та макроекономічною політикою.

Система національних рахунків як інструмент макроекономічного аналізу. Домашні господарства: рахунок доходів і витрат; заощадження і споживання домашніх господарств. Сектор нефінансових корпорацій: виробництво доданої вартості; капіталоутворення; кредитування. Фінансовий сектор: показники потоків та запасів; показники рахунків виробництва, розподілу та використання доходу, нагромадження.

Монетарне та фінансове програмування. Монетарний огляд. Меморандум грошової сфери. Зміст та аналітичні можливості Монетарної програми. Основні результати створення Фінансової програми. Взаємозв'язок монетарного та фінансового програмування.

Аналіз реального сектора економіки. Вимірювання національного багатства. Взаємозв'язок початкових і кінцевих балансів активів і пасивів з показниками поточних операцій за СНР. Баланс «витрати-випуск». Попит і пропозиція робочої сили. Економічне зростання: оцінка факторів та доміант економічного зростання.

Аналіз фінансового сектора. Аналіз фінансового ринку. Аналіз грошово-кредитного ринку. Аналіз державного бюджету. Аналіз державного боргу (внутрішнього, зовнішнього). Порогові значення державного боргу. Аналіз боргового тягаря та боргового навантаження. Боргові зобов'язання та їх вплив на економіку в короткостроковому та довгостроковому періодах.

Аналіз монетарного сектора. Індикатори дієвості монетарного сектору. Баланс попиту на гроші та грошової пропозиції. Аналіз динаміки загального рівня цін. Аналізу інфляції. Аналіз грошової мультиплікації. Основні індекси фондового ринку. Ринок цінних паперів і коефіцієнт Тобіна. Монетарний трансмісійний механізм.

Аналіз зовнішнього сектора. Платіжний баланс та взаємозв'язок його рахунків. Аналіз платіжного балансу. Торгівельний баланс. Зрушення у виробництві експортованих та неекспортованих товарів. Чистий зовнішній дохід. Макроекономічний аналіз ефективності управління платіжним балансом. Аналіз коливань валютного курсу та достатності офіційних валютних резервів. Ефективність зовнішньоекономічних зв'язків.

Аналіз макроекономічної динаміки та економічного розвитку. Валовий внутрішній продукт (ВВП) як індикатор результативності економічного розвитку держави. Статистичне оцінювання взаємовпливу основних чинників формування обсягу ВВП. Розрахунки динаміки виробленого ВВП. Потенціал економічного зростання. Макроекономічні залежності формування

економічного потенціалу. Моделі економічного зростання. Кількісні та якісні характеристики економічного зростання. Фактори економічного зростання. Стійке економічне зростання: зміст та чинники. Аналіз інвестиційної діяльності як чинника економічного зростання.

Аналіз макроекономічних диспропорцій як індикаторів макроекономічної нестабільності. Диспропорції реальних бізнес-циклів. Диспропорції у реальному секторі національної економіки. Фінансові диспропорції періоду фінансових криз. Основні показники диспропорцій фінансового сектору. Порогові значення фінансових показників у сфері державних фінансів. Бюджетні обмеження. Глобальні диспропорції. Показники для міжнародних порівнянь та їх застосування у макроекономічному аналізі.

Аналіз ефективності фінансової політики. Витіснення при регулюванні фінансовими інструментами. Інвестиційна та ліквідна пастка. Явище «фіскальної ілюзії». Макрофінансове регулювання «з протилежними результатами». Правила фінансового регулювання та умови їх дотримання. Умови незростання державного боргу. Умови «золотого правила» при формуванні структури видатків державного бюджету. Умови реалізації правила оптимального оподаткування.

Аналіз грошової політики. «Нейтральність» та «ненейтральність» грошей. Таргетування показників грошової сфери. Правило Тейлора, інші правила змін процентної ставки та умови їх реалізації. Правила змін показників грошового пропонування та їх умови.

Аналіз трансмісії монетарних і фінансових імпульсів. Очікування та схильності економічних суб'єктів у передачі імпульсів, одержаних економікою від органів фінансової та монетарної влади. Аналіз каналів фінансової трансмісії. Аналіз каналів грошової трансмісії. Особливості фінансової та грошової трансмісії у країнах з різним рівнем розвитку та різним інституційним середовищем.

Методологічний інструментарій макроекономічного прогнозування. Роль, цілі та завдання макроекономічного прогнозування в системі державного управління національною економікою. Принципи та функції макроекономічного прогнозування. Основні способи макроекономічного прогнозування. Технологія макроекономічного прогнозування: змістовна характеристика етапів процедури макроекономічного прогнозування.

Прогнозуюча макроекономічна система. Нормативно-правове та інформаційне забезпечення макроекономічного прогнозування. Економічні закони та їх значення у прогнозуванні економіки. Джерела інформації для макроекономічного прогнозування. Програмні та прогнози державні документи макроекономічного прогнозування. Функції, повноваження та взаємодія державних органів при розробці макроекономічних прогнозів.

Методи макроекономічного прогнозування. Фактографічні методи макроекономічного прогнозування. Методи прогнозової екстраполяції (статистичні). Економіко-математичне моделювання (кореляційно-регресійне моделювання, побудова регресійних та авторегресійних моделей). Структурне

прогнозування (теорія графів, побудова дерева цілей). Прогнозування за аналогією (логіка передбачень, методи визнання образів). Експертні (суб'єктивні) методи макроекономічного прогнозування. Сценарне прогнозування. Цільове прогнозування. Особливості, умови та області застосування методів макроекономічного прогнозування. Причини (фактори), які впливають на вибір методу прогнозування.

Прогнозування розвитку макроекономічних процесів на основі часових рядів. Ряди динаміки та їх попередній аналіз. Механічні методи згладжування часових рядів (по двом точкам; простої ковзкої середньої; зваженої «ковзкої середньої»; простого експоненційного згладжування). Аналітичні методи згладжування часових рядів (екстраполяції на основі кривих зростання; використання множинної регресії для одночасної оцінки тренду та сезонного фактора). Адаптивні методи прогнозування (Хольта, Брауна, ХольтаВінтерса, Харрісона). Декомпозиція часового ряду: аналіз сезонності та циклічності. Ітераційні методи фільтрації. Метод гармонічного аналізу. Розрахунок сезонної хвилі. Методи прогнозування випадкових компонент. Авторегресійний процес (AR). Інтегрування (I). Процес ковзкої середньої (MA). ARIMA-моделі. Інструменти аналізу ARIMA моделей (перевірка автокореляції; перевірка процесу ковзкої середньої; перевірка степені інтеграції та стаціонарності).

Економетричні підходи до макроекономічного прогнозування. Кореляційний аналіз. Парний, частинний, вибірковий множинний коефіцієнт кореляції та перевірка їх значущості. Довірчі інтервали прогнозу. Регресійний аналіз. Встановлення форм залежності між однією ендогенною та однією або кількома екзогенними змінними. Визначення функції регресії. Порівняльні характеристики впливу чинників на залежну змінну (коефіцієнти еластичності; бета-коефіцієнти; дельта-коефіцієнти). Порушення допущень регресійного аналізу (мультиколінеарність, гетероскедастичність, автокореляція).

Оцінка результативності макроекономічного прогнозування. Оцінка адекватності макроекономічної прогновної моделі. Оцінка точності макроекономічної прогновної моделі. Параметричні критерії точності прогнозів. Види помилок макроекономічного прогнозу. Використання результату макроекономічного прогнозування. Стратегічні критерії макроекономічного прогнозування.

Прогнозування економічного зростання. Технологія прогнозування основного макроекономічного показника. Прогнозування ВВП виробленого в основних цінах або в цінах виробника. Прогнозування обсягів ВВП за категоріями доходів. Прогнозування ВВП за категоріями використання. Прогнозування обсягу та складових ВВП у секторальному та галузевих розрізах. Динамічна модель Кейнса. Модель Самуельсона-Хікса. Макроекономічна виробнича функція та особливості її застосування для прогнозування. Основні типи виробничих функцій. Модель Солоу. Трисекторна модель економічного зростання.

Прогнозування розвитку виробничих зв'язків в економіці. Можливості застосування балансового методу для макроекономічного управління

прогнозом розвитку економіки. Лінійна статична міжгалузева модель (МГБ). Специфіка динамічної моделі міжгалузевого балансу та її роль в системі макроекономічних моделей. Типи прикладних динамічних міжгалузевих моделей і характер їх використання (рекурсивні зі зворотнім зв'язком, рекурентні, «цілком динамічні»). Точність прогнозування розвитку економіки України на основі міжгалузевого балансу.

Прогнозування розвитку грошово-кредитної сфери. Прогнозування розвитку монетарної сфери та грошового ринку. Методологічні підходи до прогнозування динаміки розвитку грошового ринку. Прогнозування динаміки величини монетарної бази. Прогнозування валютного курсу. Прогнозування інвестицій. Прогнозування інвестиційного клімату держави. Дебіторська та кредиторська заборгованість і прогнозування її структури за системним підходом. Прогнозування динаміки інвестицій в основний капітал. Прогнозування інвестиційної активності суб'єктів господарювання.

Прогнозування економічного зростання і розподілу капіталовкладень.

Прогнозування інфляції. Прогнозування рівня цін за кількісною теорією грошей. Модель аналізу та короткострокового прогнозування інфляції споживчих цін. Регресійна модель інфляції. Економетрична модель прогнозу темпу інфляції та обсягу виробництва. Середньострокова агрегована макромодель ціноутворення.

Прогнозування зайнятості та безробіття. Методологічна схема прогнозування ринку праці. Методи, які використовуються при побудові прогнозів зайнятості та безробіття як основних індикаторів функціонування ринку праці (математичне моделювання, екстрополяція). Прогнозування попиту та пропозиції робочої сили у розрізі джерел їхнього формування. Прогнозування рівня безробіття. Прогнозування чисельності економічно неактивного населення.

Прогнозування розвитку зовнішньоекономічної діяльності. Методолого-методичні аспекти прогнозування розвитку зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД). Методичні підходи до прогнозування валютного курсу. Багатофакторні моделі експорту й імпорту. Комплексні економетричні моделі прогнозування ЗЕД. Матричні моделі міжнародної торгівлі. Оптимізаційні моделі прогнозування ЗЕД.

Прогнозування комплексного економічного розвитку країни. Мультиплікаторна модель Кейнса (кейнсіанська модель визначення доходу) ММК. Модель Кейнса з державним регулюванням економіки. Динамічна модель відкритого типу з державним регулюванням економіки - модель Холдена, Піла та Томпсона. Складні макроеконометричні моделі прогнозування. Макроеконометрична модель прогнозування економіки України. Секторальні макромоделі економічного прогнозування.

Прогнозування процесів інноваційного розвитку економіки. Використання класичних методів прогнозування в інноваційній діяльності: множинної регресії для побудови прогнозних моделей інноваційних процесів; економетричні методи при моделюванні інноваційних процесів; формування цілей інноваційної діяльності за допомогою методів теорії прийняття

управлінських рішень; сучасних інформаційних технологій при прогнозуванні результатів інноваційної діяльності. Прогнозування інноваційної діяльності на основі аналізу інноваційної активності. Прогнозування фінансових ризиків в інноваційній діяльності. Оцінка точності довгострокового прогнозу впровадження інновацій.

Науково-технологічний прогноз та довгострокове прогнозування інноваційного розвитку економіки. Сучасна методологія технологічного прогнозування. Національний Форсайт. Сутність та відмінні ознаки Фосайту. Еволюція Форсайт-досліджень. Цілі Форсайту. Умови застосування Переваги застосування. Порівняльна оцінка методів форсайт-досліджень та особливості застосування національних Форсайт-програм. Можливості застосування Форсайту для України.

Економіка праці, соціальна економіка і політика

Сучасний стан становлення ринкових відносин в Україні в соціально-трудовій сфері. Виробничі, соціально-трудові й організаційні форми підприємств та організацій. Принципи ринкової економіки у процесах використання робочої сили, формування системи соціально-правових відносин нового рівня, а також пов'язаних з нею систем організації та оплати праці, формування доходів працівників, зростання рівня та якості життя населення України.

Серед факторів будь-якого виробництва вирішальне значення належить трудовій діяльності людини. У всі часи і в усіх країнах праця була і залишається основною умовою, яка визначає матеріальне і духовне багатство кожного суспільства. Саме люди, з їх багатотисячним досвідом, практичними навичками і теоретичними знаннями, є головною продуктивною силою суспільства.

Праця як процес, праця як ресурс і трудові відносини, як об'єктивна реальність не існують окремо одне від одного. Не випадково Міжнародною організацією праці висунута концепція гідної праці як важливої глобальної потреби нашого часу. Її особливість полягає у тому, що в процесі праці люди неодмінно вступають між собою у певні трудові відносини, які набувають організаційного, економічного і соціального характеру.

У процесі праці відбуваються удосконалення трудових навичок і досвіду, поліпшення засобів праці, розвиток соціально-трудових відносин, тим самим постійно збільшуються продуктивні сили праці, тобто здатність людини як робочої сили створювати зростаючі маси усе більш різнобічних матеріальних і духовних благ.

Важливим аспектом формування ринкових відносин є ринок праці як система економічних відносин між продавцями і покупцями товарів та послуг, форма зв'язку між сторонами обміну, в процесі якого встановлюється ринкова ціна на об'єкт обміну і відбувається зміна його власника.

Об'єктом політики ринку праці має бути широке коло трудових відносин і все економічно активне населення, а саме проблеми оплати праці та визначення її умов, визначення ціни робочої сили та її конкурентоспроможності, обсягу та

інтенсивності роботи, гарантії зайнятості, мотивації трудової діяльності, підготовки та перепідготовки працівників.

Одна з найважливіших проблем ринку праці – безробіття. Воно викликане такими причинами: згортанням виробництва внаслідок його неконкурентоспроможності в складних умовах розвитку економіки, нестачею сукупного ефективного попиту, негнучкістю системи відносних цін і розмірів заробітної плати та її нестабільністю, розвитком інфляційних процесів.

Поява надмірної пропозиції робочої сили призводить до загострення конкуренції на ринку праці, що, в свою чергу, обумовлює необхідність визначення загальних підходів до означеної проблеми і виявлення основних чинників формування конкурентоспроможності робочої сили.

У будь-якому суспільстві існують об'єктивний зв'язок і взаємодія між наявним працездатним населенням і характером, ступенем його участі в суспільному виробництві. Сукупність економічних відносин, пов'язаних із забезпеченням робітників місцями й участю в господарській діяльності, можна розглядати як зайнятість.

Як соціально-економічна категорія зайнятість характеризує діяльність громадян, пов'язану із задоволенням особистих потреб, які не суперечать законодавству і які приносять їм заробіток.

Завдяки суспільному характеру виробництва процес праці здійснюється через формування на підприємствах відповідних трудових колективів – це соціально-економічна форма організації працівників, а його відособлення в суспільстві здійснюється на технологічній і відносній економічній самостійності підприємства.

Соціально-трудова відносина – це об'єктивно існуюча взаємозалежність і взаємодія суб'єктів цих відносин у процесі праці, спрямовані на регулювання якості трудового життя.

Жодна група працівників, жоден член трудової організації не можуть існувати поза такими відносинами, поза взаємними обов'язками стосовно один одного, поза взаємодіями.

У ринкових умовах господарювання трудовий потенціал підприємств, організацій визнають одним із головних ресурсів економіки, від ефективного використання якого на мікрорівні залежать результати діяльності підприємств, а на макрорівні – соціально-економічний розвиток держави.

Рівень та якість трудового потенціалу відіграють провідну роль у забезпеченні стабільності та конкурентоспроможності економіки України і є фундаментом прогресивного розвитку суспільства. В Україні спостерігаються небезпечні процеси зниження кількісних та якісних характеристик трудового потенціалу, деформація попиту та пропозиції робочої сили на ринку праці, зниження рівня якості освіти та охорони здоров'я.

Однією з основних причин, які стримують розвиток трудового потенціалу в Україні, є демографічна криза. Відбувається звуження демографічної бази відтворення трудового потенціалу через низький рівень народжуваності, високий рівень смертності, трудову еміграцію працездатного населення,

скорочення тривалості життя, що приводить до зменшення рівня трудового потенціалу та скорочення трудових ресурсів.

Планування, формування, перерозподіл і раціональне використання персоналу організації є основним змістом управління трудовими ресурсами.

Поняття соціальної економіки. Предмет соціальної економіки. Загальнонаукові методи дослідження соціально орієнтованої ринкової економіки.

Принципи формування державних соціальних стандартів і нормативів. Державні соціальні нормативи у сфері соціальних послуг. Державні соціальні гарантії. Фінансове забезпечення надання державних соціальних гарантій.

Поняття соціального захисту. Структура системи соціального захисту. Суб'єкти системи соціального захисту. Соціальне страхування як елемент системи соціального захисту.

Сутність пенсійної реформи в Україні. Недержавні пенсійні фонди. Вік виходу на пенсію для жінок і чоловіків.

Поняття демографічної політики. Основні демографічні показники України. Соціальна політика як інструмент впливу на демографічну політику.

Об'єкт і суб'єкт соціальної роботи, їх класифікація. Діяльність недержавних організацій у соціальній сфері України. Теорії соціальної роботи.

Розділ V. СТАТИСТИЧНІ, МАТЕМАТИЧНІ МОДЕЛІ ТА МЕТОДИ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Розділ 1. СТАТИСТИКА

Тема 1. Предмет і метод статистики

Предмет статистики. Основні категорії статистики.

Закономірності масових процесів, їх види, механізм формування.

Статистична сукупність, одиниця сукупності і ознаки, що її характеризують. Етапи статистичного дослідження.

Методологічна основа статистики. Особливості статистичної методології. Етапи статистичного дослідження.

Тема 2. Статистичне спостереження

Суть, джерела, організаційні форми статистичного спостереження.

План статистичного спостереження. Програмно-методологічні та організаційні питання програми статистичного спостереження.

Мета статистичного спостереження. Види і способи статистичних спостережень.

Організаційні форми статистичних спостережень. Помилки спостереження, контроль даних.

Тема 3. Зведення та групування статистичних даних

Суть і завдання статистичного зведення. Види статистичного зведення.

Поняття статистичного групування. Класифікація статистичних групувань. Прості та комбінаційні групування. Принципи формування інтервалів груп. Структурні, типологічні, аналітичні групування, їх завдання і особливості. Статистичні таблиці, їх види та правила побудови.

Тема 4. Статистичні показники

Суть та види статистичних показників. Абсолютні статистичні величини, їх види. Відносні величини, їх види та аналітичні функції.

Суть і умови використання середніх величин. Види середніх величин і способи їх обчислення. Середня арифметична і її властивості. Багатовимірна середня, її роль у статистичному аналізі.

Системи статистичних показників.

Тема 5. Аналіз рядів розподілу

Сутність та види ряду розподілу. Основні завдання при вивченні закономірностей розподілу. Характеристики центра розподілу: середня величина, мода, медіана.

Вимірювання варіації ознак. Абсолютні та узагальнені міри варіації. Характеристики форми розподілу. Оцінювання рівномірності (нерівномірності) розподілу, подібності структур і структурних зрушень.

Види і взаємозв'язок дисперсій.

Тема 6. Вибірковий метод

Сутність вибіркового спостереження. Генеральна і вибіркова сукупності. Основні способи формування вибірових сукупностей, що забезпечують репрезентативність вибірових оцінок.

Різновиди вибірок. Оцінювання точності вибірових оцінок різних вибірок. Багатоступенева і багатофазна вибірка. Стандартна похибка як міра точності вибірових даних. Відносна похибка вибірки.

Визначення мінімально достатнього обсягу вибірки.

Тема 7. Статистична перевірка гіпотез

Суть і загальна схема перевірки статистичних гіпотез.

Статистичний критерій як інструмент перевірки гіпотез.

Послідовність перевірки гіпотез і висновки.

Тема 8. Аналіз таблиць взаємної спряженості

Таблиця спряженості як інформаційна база аналізу стохастичного зв'язку. Коефіцієнти спряженості, умови їх використання для вимірювання щільності і перевірки істотності стохастичного зв'язку. Особливості аналізу 4-х клітинкових таблиць. Коефіцієнт відношення шансів.

Тема 9. Статистичні методи вимірювання кореляційних зв'язків

Сутність і види взаємозв'язків між явищами. Суть кореляційного зв'язку, методи і напрямки його вимірювання.

Емпірична і теоретична лінії регресії. Вимірювання ефектів впливу.

Модель аналітичного групування. Суть кореляційного відношення. Регресійний аналіз взаємозв'язку. Коефіцієнти регресії, кореляції і детермінації. Рангова кореляція.

Тема 10. Ряди динаміки: аналіз інтенсивності та тенденції розвитку.

Суть, види та методологічні принципи аналізу рядів динаміки. Абсолютні та відносні характеристики інтенсивності динаміки, їх взаємозв'язок.

Узагальнюючі характеристики динамічного ряду: середній рівень, середня абсолютна та відносна швидкість ряду динаміки.

Порівняльний аналіз динамічних рядів: коефіцієнти випередження та еластичності, їх суть, умови використання.

Тема 11. Аналіз тенденцій розвитку

1. Компоненти динамічного ряду: тенденції, сезонні і випадкові коливання. Методи їх оцінювання. Суть тенденції розвитку, методи виявлення та аналізу. Екстраполяція тренду як метод прогнозування.

2. Сезонні коливання, методи їх вимірювання. Коригування тренду на сезонність. Оцінювання коливності та сталості динамічних рядів.

3. Особливості вимірювання регресії на динамічних рядах. Способи оцінювання і усунення автокореляції.

Тема 12. Індекси

Суть та функції індексів в аналізі соціально-економічних явищ (синтетична та аналітична функції). Методологічні принципи побудови зведених індексів. Агрегатна форма індексів як основна. Ваги і сумірники.

Середньозважені індекси, приведення їх до агрегатної форми. Взаємозв'язок спряжених індексів. Розкладання абсолютного приросту результативного показника за факторами.

Індекси середніх величин: змінного складу, фіксованого складу і структурних зрушень; їх взаємозв'язок. Територіальні індекси.

Тема 13. Основні класифікації в економічній статистиці.

Завдання класифікації та кодування статистичної інформації

Класифікації в системі ЄДРПОУ та статистичних реєстрів.

Класифікації в системі національних рахунків.

Тема 14. Методологічні засади економічної статистики

Концепції та категорії економічної статистики

Основні економічні класифікації в економічній статистиці: видів економічної діяльності, форм власності, інші.

Система національних рахунків: основні концепції, напрями використання в макроекономічному аналізі.

РОЗДІЛ 2. Математичні моделі та методи ринкової економіки

Тема 1. Методологічні засади математичного моделювання процесів, об'єктів та явищ ринкової економіки.

Концептуальні аспекти математичного моделювання економіки. Особливості та принципи математичного моделювання економічних систем і процесів. Сутність моделювання як методу наукового пізнання. Особливості і принципи математичного моделювання. Основні дефініції економіко-математичного моделювання.

Тема 2. Математичні моделі та методи аналізу економічного розвитку на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях.

Основні моделі макроекономічного розвитку. Моделювання макроекономічних показників. Макроекономічні моделі .

Тема 3. Еволюційні математичні методи та моделі аналізу і прогнозування економічних змін.

Дослідження марківських процесів через поняття „випадкова величина” та „випадковий процес”. Марківський процес та поняття марківської властивості. Основи теорії ланцюгів Маркова. Ланцюги Маркова. Марківська задача прийняття рішень. Марківські процеси прийняття рішень.

Тема 4. Моделювання та аналіз адаптивних і раціональних очікувань на різних рівнях управління.

Модель з нескінченною кількістю етапів. Метод повного перебору. Метод ітерацій по стратегіях без дисконтування. Метод ітерацій по стратегіях з дисконтуванням.

Тема 5. Математичне моделювання економічної безпеки на різних рівнях управління.

Поняття економічної безпеки та її роль у забезпеченні національної безпеки. Структура системи керування економічною безпекою підприємства. Моделі оцінки економічної безпеки підприємства. Моделі оцінки загроз економічної безпеки підприємства. Синтез систем захисту інформації Теоретико- методичні засади управління фінансово-економічною безпекою підприємства. Аналіз системи фінансової безпеки підприємства. Моделювання фінансової безпеки підприємства. Оцінка динаміки загроз фінансовій безпеці підприємства. Управління фінансовою безпекою підприємства. Механізми управління економічною безпекою. Стратегічні пріоритети та механізми забезпечення економічної безпеки підприємства. Методика визначення допустимої похибки під час діагностування стану економічної безпеки підприємства.

Тема 6. Математичні методи та моделі індикативного планування і діагностики ймовірного банкрутства підприємства.

Аналітична діагностика можливого банкрутства. Характеристика показників неплатоспроможності підприємства. Діагностика ймовірності банкрутства підприємства. Методи прогнозування можливого банкрутства. Вплив інфляції на прийняття рішень фінансового характеру.

Тема 7. Діагностика банкрутства підприємства з використанням математичного інструментарію нечіткої логіки.

Теоретико-методичні засади вдосконалення системи оцінювання фінансового стану підприємства. Характеристика методів та моделей діагностики кризового стану підприємства. Використання методу нечітких множин для діагностики ризику банкрутства підприємства.

Тема 8. Математичні моделі антикризового індикативного планування методами аналізу ієрархій.

Методологічні основи індикативного планування. Індикатори оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства. Індикатори антикризового планування діяльності підприємства. Метод аналізу ієрархій: математична формалізація.

Тема 9. Математичні методи і моделі аналізу процесів інноваційного розвитку підприємства.

Методи економіко-математичного аналізу розвитку інноваційних підприємств. Оптимізація інноваційного розвитку підприємства на основі моделі економічного росту. Методи прогнозування та планування систем управління ланцюгами поставок підприємства. Поняття інвестиційної політики і її складові. Динамічне програмування. Фундаментальний принцип ДП. Алгоритм прямої та зворотної прогонки. Моделі вибору інвестиційно-привабливої стратегії.

Тема 10. Математичне моделювання функціонування та оцінювання стратегій розвитку малих підприємств.

Масштаби розвитку малого підприємництва та його потенціал у вирішенні актуальних економічних проблем. Сучасні фінансові технології підтримки малого промислового підприємництва на муніципальному рівні. Моделювання динаміки розвитку малого підприємства

Тема 11. Математичні методи та моделі оцінювання системних характеристик підприємства.

Моделювання системних характеристик економіки. Дослідження маневрених якостей планового рішення. Оцінка жорсткості та еластичності плану випуску продукції. Оцінка надійності і напруженості і плану. Оптимізація рангу життєздатності багатоетапної системи. Основи математичних методів дослідження економічних систем: моделі і моделювання. Моделювання і дослідження інерційності планових рішень. Комплексне

дослідження рівнів еластичності, надійності, маневреності та гнучкості планових рішень.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Організація і проведення вступного іспиту до вступу в аспірантуру здійснюється відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Умов прийому на навчання до закладів вищої освіти України, Правил прийому до аспірантури (доктор філософії) ПДАТУ, Положення про відділ аспірантури і докторантури ПДАТУ.

Екзаменаційні білети передбачають питання з визначених дисциплін. Вступне випробування включає теоретичні запитання рівнозначної складності з дисциплін зі спеціальності. Вступний письмовий іспит до аспірантури зі спеціальності проводиться у вигляді письмових відповідей на поставленні запитання, що містяться у варіативних завданнях.

Знання та вміння, продемонстровані вступниками до аспірантури на вступних випробуваннях зі спеціальності, оцінюються за 200-бальною шкалою. За відповідь фахова комісія зі спеціальності виставляє бали (максимум 200), на основі чого розраховується середній бал за відповіді на всі питання.

Тривалість вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності – 2 години. Приймальна комісія допускає до участі у конкурсному відборі для вступу на навчання вступників на основі раніше здобутого освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст / ступеня магістр.

Вступники, які набрали менш як 100 балів, позбавляються права участі в конкурсі.

Література до розділу 1. «Економічна теорія та історія економічної думки»

1. Єщенко П.С., Палкін Ю.І. Сучасна економіка: Навчальний посібник. - К.:Вища школа, 2005.
2. Мочерний С.В. Політекономія: Підручник. - К.: Знання, 2006.
3. Гальчинський А.С., Єщенко П.С. Економічна теорія: Підручник. - К.: Вища школа, 2007.- 503 с.
4. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Ринкова економіка: основні поняття і категорії: Навчальний посібник. - К.:Знання 2008 .
5. Економічна теорія (історія економіки та економічної думки, політекономія, мікроекономіка, макроекономіка): у 2-х ч. Частина 1. Історія економіки та економічної думки, політекономія: навчальн. посіб. / Мацелюх Н. П., Теліщук М. М., Скорик М. О. та ін. ; за ред. М. М. Теліщука. – Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. 532 с.
6. Основи економічної науки: курс лекцій/ В.С.Савчук, О.О.Беляєв,
7. К.Т.Кривенко та ін.; за заг. редакцією В.С.Савчука. К.-КНЕУ, 2011.
8. Основи економічних знань / За ред. акад. НАПН України А.Ф. Павленка; чл.-кор. НАН України В.С. Савчука; д.е.н., професора Ю.К. Зайцева. Авт. колектив: Савчук В.С., Зайцев Ю.К. та інші. Базовий підручник Міністерства освіти України - Харків, «ФОЛІО», 2014. - 762 с.
9. Історія економічних учень: хрестоматія : навч. посіб. / уклад. : В. Д.
10. Базилевич, Н. І. Гражевська, А.О. Маслов та ін.; за ред.В. Д. Базилевича. - К.:Знання, 2011. - 1198 с.
11. Історія економічних вчень [текст] : підручник / за ред. Тарасевича
12. В.М., Петруні Ю. Є. - К.: «Центр учбової літератури», 2013. - 352 с.
13. Шумпетер, Й. Десять великих економістів от Маркса до Кейнса [Текст] / пер. с англ.. Н.В. Автономовой, И.М. Осадчей, Н.А. Розинской; под. науч. ред. В.С. Автономова. - М.: Изд. Института Гайдара, 2011. - 416 с.
14. Зайцев Ю.К. Сучасна політична економія (проблеми та інституціональне поле предмета і методології досліджень); навч. посіб. / Ю.К. Зайцев, В.С. Савчук. - К.: КНЕУ, 2011. - 337 с.
15. Фещенко, В. М. Сучасні економічні теорії: навч. посіб. / В. М. Фещенко. -К.: КНЕУ, 2012.-474 с.
16. Москаленко О.М. Теорія і модель випереджаючого економічного розвитку в системі суспільних стратегічних потреб: монографія /О.М. Москаленко. - К.: КНЕУ, 2014. - 550 с.
17. Бальцерович Л.. Свобода і розвиток. Економія вільного ринку. Переклад з польської Андрій Павлишин. Львів, 2000. - 332 с.
18. Фридман М. Капіталізм и свобода / Пер. С англ.. М.: Новое издательство, 2006. - 240 с.
19. Шумпетер Й.А. Капіталізм, соціалізм і демократія / Пер. с англ. В. Ружицького та П. Таращука. - К.: Основи, 1995. - 528 с.
20. Трансформаційна економіка: Навч. посіб. / В.С. Савчук, Ю.К. Зайцев, І.Й. Малий та ін.; За ред.В.С. Савчука, Ю.К. Зайцева. - К.: КНЕУ, 2006.-612 с. / Под ред. д-ра екон. Наук А.А. Гриценко. - Х.: Форт, 2008. - 928 с.

21. Хеннінг К. Нова економіка: форми вияву, причини і наслідки. Монографія: К., Вид-во "Таксон", 2006. - 306 с.
22. Чухно А.А. Постіндустріальна економіка: теорія, практика та їх значення для України. - Київ, Видавництво Логос, 2003. - 431 с.
23. Історія економічних учень: Підручник/Л.Я.Корнійчук, Н.О.Татаренко, А.М.Поручник та ін.; За ред. Л.Я.Корнійчук, Н.О.Татаренко. – К.: КНЕУ, 2001.
24. Історія економічних учень: Підручник / За ред. В.Д.Базилевича. – К.: Знання, 2004.
25. Корнійчук Л.Я. та ін. Історія економічних учень: Навч.-метод. посібник для самостій вивчен. дисц. / Л.Я.Корнійчук, Г.Ю.Кириллова,
26. Татаренко Н.О., Погорелов С.Б. – К.: КНЕУ, 2002 104. Коуз Р. Природа фірми. – К., 2000.
27. Леоненко П.М., Юхименко П.І. Історія економічних учень: Підручник. – 2-ге вид., перероб., доп. – К.: Знання, 2008.
28. Мешко І.М. Історія економічних вчень : Основні течії західноєвропейської та американської економічної думки : Навч. посібник для студ. економ. спец. вищих навч. закладів. -К: Вища шк., 1994.
29. Нестеренко О.П. Історія економічних вчень : Курс лекцій. -2-е вид., переробл. і доп.. -К: МАУП, 2000.
30. Норт Д. Інституції, інституційні зміни та функціонування економіки: Пер. з англ. І. Дзюби. – К.: Основи, 2000.

Література до розділу 2. «Економіка та управління національним господарством»

1. Алімпієв Є.В. Національна економіка (у схемах, графіках, таблицях). Навчально-методичний посібник. – К.: Університет економіки та права «КРОК», 2008. – 96 с.
2. Базилевич В., Базилевич К., Баластрик Л. Макроекономіка: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2005. – 784 с.
3. Вітлінський, В.В. Математичні моделі та методи ринкової економіки [Текст] : навч. посібник / В. В. Вітлінський, О. В. Піскунова ; М-во освіти і науки України, ДВНЗ "Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". - К. : КНЕУ, 2010. - 531 с.
4. Геєць В.М., Клебанова Т.С., Черняк О.В., Іванов В.В., Дубровина Н.А. Моделі і методи соціально-економічного прогнозування: Підручник. – Х.: ІНЖЕК, 2005. – 396 с.
5. Гринів Л.С., Кіпурчак М.В. Національна економіка: Навч. посібник. – Львів: Магнолія, 2006.
6. Грошово-кредитна політика в Україні / Стельмах В.С., Єпіфанов А.О., Гребеник. – К.: Знання, 2003. – 421 с.
12. Державне регулювання економіки. Навчальний посібник. / С.М. Чистов, А.Є. Никифоров, Т.Ф. Куценко, Ю.Г. Тормоса, Т.О. Стецко, А.Г. Ягодка. – К.: КНЕУ, 2004. – 441 с.
13. Державне управління: теорія і практика / За ред. В. Б. Авер'янова. – К.: Юрінком Інтер, 1998.

14. Дзюбик С.Д. Антиінфляційна політика. - К.: УАДУ при Президентові України, 1996.
15. Дідківська Л.І., Головка Л.С. Державне регулювання економіки: Навч. посіб. — К.: Знання-Прес, 2000.
16. Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» від 23.03.2000 №1602-III // Офіц.вісник України. – 2000. – №16. – С. 6-57.
17. Єріна, А.М. Статистичне моделювання та прогнозування. – К.: КНЕУ, 2001. – 170 с.
18. Кілієвич О., Мертенс О. Мікроекономіка для аналізу державної політики: Підручник. — К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2005. - 655с.
16. Кулявець, Владлен Олексійович. Прогнозування соціально-економічних процесів [Текст] : навч. посібник / В. О. Кулявець. - К. : Кондор, 2009. - 194 с.
17. Куценко Т.Ф. Бюджетно-податкова політика. Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2006. – 508 с.
18. Малий І.Й., Галабурда М.К. Економіка державного сектора. Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2007. – 275 с.
19. Манків Грегори Н. Макроекономіка /Пер.з англ.; наук. ред.пер. С.Панчишина. – К.: Основи, 2000. – 588 с.
20. Мікроекономіка і макроекономіка / Під ред. С. Будаговської. – К.: Основи, 1998. – 358 с.
21. Моторин Р.М., Моторина Т.М. Система національних рахунків. Навчальний посібник / Р.М. Моторин, Т.М. Моторина. - К.: КНЕУ, 2001. – 336с.
22. Национальная экономика: Підручник / Під редакцією П.В. Савченка. – М.: Економист, 2005.
22. Національна економіка: навчальний посібник (у рисунках, схемах і таблицях) / О. І. Котикова, О. А. Горобченко, Т. Г. Олійник, І. Г. Крилова, І. О. Мельник, О. А. Купчишина. – Миколаїв : Іліон, 2020. – 196 с.
23. Національна економіка. Тексти лекцій. / О.П. Тищенко, А.Є. Никифоров, Т.Ф. Куценко, В.О. Пасечник, В.І. Жданов, С.М. Чистов, О.А. Цуруль, Д.М. Котенок, А.Г. Ягодка, Т.О. Стеценко. – К.: КНЕУ, 2007. – 458 с.
24. Національна економіка: Навч. посібник. / За ред. В.М. Тарасевича. – К.: Центр учбової літератури, 2009.
25. Никифоров Промислова політика. Начальний посібник. – К.: КНЕУ, 2002. – 457 с.
26. Петрик О.І. Монетарний розвиток України [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. І. Петрик ; Нац. банк України, Ун-т банк. справи. - К.: УБС НБУ , 2010. – 232 с.
27. Присенко Г.В., Равікович Є.І. Прогнозування соціально-економічних процесів: Навч.посіб. – К.: КНЕУ, 2005. – 377 с.
28. Пухтаєвич Г.О. Аналіз національної економіки: Навчальний посібник. - К.: КНЕУ, 2005. - 256 с.

29. Пухтаєвич Г.О. Макроекономічний аналіз. Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2000. – 208 с.
32. Равікович Є.І., Присенко Г.В. Макроекономічне прогнозування: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2002. – 172 с.
33. Радіонова І. Макроекономіка (теорія і практика). – К.: Таксон, 2004. – 346 с.
34. Радіонова І. Ф. Макроекономіка - 2 : навч. посіб. / І. Ф. Радіонова, Т. В. Бурлай, Є. В. Алімпієв ; ДВНЗ Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана. - К. : КНЕУ, 2009. - 423 с.
35. Савченко А.Г. Макроекономіка / А.Г. Савченко. - К.: КНЕУ, 2005. – 441 с.
36. Сакс Д., Ларен Ф. Макроекономіка. Глобальний поход. (пер с англ.). – М.: Дело, 1996.
37. Самюелсон П., Нордгауз В. Макроекономіка. – К.: Основи, 1995. – 544с.
38. Стеченко Д. Державне регулювання економіки. – К.: МАУП, 2000.
39. Тормоса Ю.Г. Ціна та цінова політика. Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2001. – 124 с.
40. Ягодка А.Г. Соціальна інфраструктура і політика. Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2006. – 386 с.

Література до розділу 3.

«Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)»

1. Антикризове управління підприємством / Під ред.. Шершньової З.Є. – К., КНЕУ, 2007
2. Бізнес-план: технологія розробки та обґрунтування: Навч. Посібник. - Вид. 2-ге, доп / С.Ф. Покропивний, С.М. Соболев, Г.О. Швиданенко, О.Г. Дерев'яноко. -К.: КНЕУ, 2002.- 379 с.
3. Васильков В.Г. Організація і управління процесами виробництва: Навчальний посібник/ В.Г. Васильков, Н.В. Василькова - К. : КНЕУ, 2011 – 503с.
4. Верба В.А. Проектний аналіз: підручник /В.А. Верба, О.А. Загородній. К.:КНЕУ. 2000. 322 с.
5. Володькіна М.В. Організація управління промисловим підприємством: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2011. – 318 с.
6. Дойль П. Менеджмент: стратегія и тактика / Пер. с англ. под. ред. Каптуревського Ю.Н. - СПб.: Изд-во "Питер", 1999, 560 с.
7. Економіка підприємства. Підручник / М. Г. Грещак, В. М. Колот, О. Г. Мендрул, О. І. Олексюк [та ін]; за заг. та наук. ред. Г. О. Швиданенко. – К.: КНЕУ, 2009. – 816 с.
8. Економіка підприємства [Текст] : підручник / за заг. ред. Л. Г. Ліпич. – Луцьк : Вежа-Друк, 2021. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). – Об'єм даних 14,95 Мб.
9. Економіка і організація виробництва: навчальний посібник для здобувачів ступеня бакалавра за технічними та інженерними спеціальностями /

Петренко К. В., Скоробогатова Н. Є. - К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. – 177 с.

10. Економічна безпека бізнесу: навчальний посібник/ Г. О. Швиданенко, В.М. Кузьомко, Н.І. Норіцина Н.І. - К. : КНЕУ, 2011 – 511с.

11. Корженівська Н. Л. Імперативи та пріоритети економічної безпеки товаровиробників зерна в умовах ринкової глобалізації: монографія. Кам.-Под.: вид-ць ПП Зволейко Д. Г. 2019. 440 с.

12. Економічне управління підприємством: навч.посіб./ [Н.М. Євдокимова, Л.П. Батенко, В.А. Верба, О.О.Кизенко та ін.] ; за заг.ред. Н.М.Євдокимової. – К.: КНЕУ, 2011. – 327с.

13. Колот А.М. Мотивація персоналу: Підручник. – К.: КНЕУ, 2002. – 337 с.

14. Контролінг: Навчальний посібник/ Г. О. Швиданенко, Лаврененко В.В., Приходько Л.М. - К. : КНЕУ, 2008 – 264с.

15. Лепейко Т. І. Процесний підхід до управління конкурентоспроможністю підприємства: монографія / Лепейко Т.І., Котлик А.В. – Харків : ХНЕУ, 2012. – 314 с.

16. Мендрул О. Г. Управління вартістю підприємства: навчальний посібник/ О. Г. Мендрул - К. : КНЕУ, 2011 – 338с.

17. Менеджмент персоналу: навчальний посібник / За ред. В.М. Данюка, В.М. Петюха. – К.: КНЕУ, 2004 – 398 с.

18. Мильнер Б.З. Теория организации: Учебник. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2002. – 480 с.

19. Мікроекономіка: підручник / [А.П. Наливайко, Л.А. Азьмук, П.Г. Банщиков та ін.] ; за наук. ред. А.П. Наливайка. – К. : КНЕУ, 2011. - 446 с.

20. Наливайко А.П. Теорія стратегії підприємства. Сучасний стан та напрямки розвитку: Монографія. – К.: КНЕУ, 2001. – 227 с.

21. Омеляненко Т.В. Операційний менеджмент : навч. посібник / Т.В. Омеляненко ;– К. : КНЕУ, 2009. – 478 с.

22. Орлов О.О. Планування діяльності промислового підприємства: Підручник. – К.: Скарби, 2002. – 336 с.

23. Основи бюджетування: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / [Л.П. Батенко, Т.О. Зінкевич, О.О. Кизенко та ін.]; за заг.ред. Л.П. Батенко. – К.: КНЕУ, 2010. – 202 с.

24. Павленко І.А. Економіка і організація інноваційної діяльності: Навчальний посібник - К. : КНЕУ, 2004 – 204с.

25. Підприємництво: організація, ефективність, бізнес-культура: Навчальний посібник / Колот В.М, Репіна І.М., Щербина О.В. – К.:КНЕУ, 2009. – 444 с.

26. Планування діяльності підприємства : Навчальний посібник / Л.П. Батенко, М. А. Белов, Н. М. Євдокимова та ін.; Ред. В. Є. Москалюк. — К. : КНЕУ, 2005. — 384 с.

27. Проектний менеджмент: просто про складне : навч. посіб. [В.А. Верба, Л.П. Батенко, О.М Гребешкова та ін.]; за заг. ред. В.А.Верби. – К.: КНЕУ, 2009. – 299 с.

28. Степанов О.П., Гончарова Н.П., Андрощук Г.О. Інноваційний бізнес / Навчальний посібник - К. : НАУ, 2007 – 420с .
29. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства/ Н.В. Тарасенко. - 2-ге вид. стер. - К.: Алерта, 2003. - 485 с.
30. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навч. посібник. - К.: КНЕУ, 2000. - 412 с.
31. Тоцький В.І., Лаврененко В.В. Організаційний розвиток підприємства: Навчальний посібник - К. : КНЕУ, 2005 – 247с.
32. Управління бізнес-процесами підприємства: Комплексний тренінг: навч. посібник / П.Г. Банщикова, В.М. Гордієнко, О.О. Кизенко, Г.С. Скитьова; ДВНЗ "Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". - К. : КНЕУ, 2010. - 283 с.
33. Управління витратами : Навч. посіб. / М.Г. Грещак, В.М. Гордієнко, О.С. Коцюба та ін.; З заг. ред. М. Г. Грещака. — К. : КНЕУ, 2008. — 264 с.
34. Управління конкурентоспроможністю підприємства: навч. посіб. / С.М. Клименко, Т.В. Омеляненко, Д.О. Барабась та ін. – Вид. 2-ге, без змін. – К. : КНЕУ, 2009. – 515 с.
35. Управління корпораціями : навч. посіб. / [З.Є. Шершньова, А.П. Черпак, О.І. Гарафонова та ін.] ; за заг. ред. З.Є. Шершньової, А.П. Черпак. – К. : КНЕУ, 2013. – 695 с.
36. Управління розвитком компанії: навч. посіб. / В.А.Верба, О.М. Гребешкова. К.КНЕУ, 2011.482 с.
37. Швиданенко Г.О., Приходько Л.М. Оптимізація бізнес-процесів: навчальний посібник - К. : КНЕУ, 2012 – 487с.
38. Шершньова З.Є. Стратегічне управління: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2004. – 699 с.
39. Яковлев А.І. Економіка підприємства: магістерський курс : навчальний посібник./ за ред. проф. А.І. Яковлева, доц. Ларки Л.С. – Харків : НТУ «ХП», 2018. – 516 с.

Література до розділу 4. ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

1. Андрейцева І. А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навч.-метод. посіб. для студентів екон. ф-ту / І. А. Андрейцева – Кам'янець-Поділ.: Сисин Я. І., 2015. – 232 с.
2. Васильєв В. В. Соціальна робота на підприємстві : навч. посіб. / В. В. Васильєв. – Київ : Слово, 2011. – 423 с.
3. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: практикум: навч. посіб. / О. А. Грішнова, О. М. Білик. – К.: Знання, 2012. – 286 с.
4. Економіка праці і соціально-трудові відносини: курс лекцій / В. С. Поліщук, П.А. Стрельбицький, Л. П. Дидко. – Кам'янець-Поділ.: Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка, 2014. – 220 с.

5. Економіка праці : навчальний посібник [електронний ресурс] / за заг. ред. Г. В. Назарової. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 330 с.
6. Економіка праці і соціально-трудові відносини: навч. посіб. / М. Г. Акулов, А.В. Драбаніч, Т. В. Євась та ін. – К.: Центр учб. л-ри, 2012. – 328 с.
7. Завіновська Г. Т. Економіка праці: навч. посіб. / Г. Т. Завіновська. – 3-є вид., без змін. – К.: КНЕУ, 2007. – 304 с.
8. Ільїч Л.М., Акіліна О.В. І-46 Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник / Л.М. Ільїч, О.В. Акіліна — К. : Київський ун-т ім. Бориса Грінченка, 2020. - 952 с.
9. Комарницький І. М. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник / І.М. Комарницький, Г. О. Комарницька. – Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2016. – 424 с.
10. Лукашевич В. М. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навч. посіб. / В.М. Лукашевич. – 3-є вид., стер. – Львів: Новий Світ-2000, 2008. – 248 с.
11. Михайлова Л. І. Людський капітал: формування та розвиток в сільських регіонах: монографія / Л. І. Михайлова. – К.: Центр учб. л-ри, 2008. – 388 с.
12. Червінська Л. П. Економіка праці: навч. посіб. / Л. П. Червінська. – К.: Центр учб. л-ри, 2010. – 288 с.
13. Зайнятість та ринок праці: Методологія. Розвиток та конкурентоспроможність. Проблеми ефективності / шеф-ред. Б. М. Данилишин. – К.: РВПС України НАН України, 2008. – 200 с.
14. Лисенко Л. І. Ринок праці. Техніка пошуку роботи: навч. посіб. / Л. І. Лисенко, Б.В. Максимов. – К.: Професіонал, 2004. – 320 с.
15. Лібанова Е. М. Ринок праці: навч. посіб. / Е. М. Лібанова. – К.: Центр навч. л-ри, 2003. – 224 с.
16. Проблеми та механізми забезпечення ефективного функціонування суб'єктів ринку праці за умов інтеграції України до ЄС: монографія / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. В. М. Нижника. – Хмельницький: ХНУ, 2016. – 494 с.
17. Чернявська О. В. Ринок праці: навч. посіб. / О. В. Чернявська. – 2-е вид., перероб. та доп. – К.: Центр учб. л-ри, 2013. – 522 с.
18. Балабанова Л. В. Управління персоналом: підручник / Л. В. Балабанова, О. В. Сардак. – К.: Центр учб. л-ри, 2011. – 468 с.
19. Єрмаков О. Ю. До питання формування трудового потенціалу сільськогосподарських підприємств / О. Ю. Єрмаков, Л. І. Личук // Економіка та держава. – 2017. – № 3. – С. 39-42.
20. Кравець І. М. Управління трудовим потенціалом: навч. посіб. / І. М. Кравець. – Хмельницький: Цюпак А. А., 2015. – 424 с.
21. Круп'як Л. Б. Управління трудовими ресурсами організації: навч. посіб. / Л.Б. Круп'як. – К.: Кондор, 2013. – 278 с.
22. Осовська Г. В. Управління трудовими ресурсами: навч. посіб. / Г. В. Осовська, О.В. Крушельницька. – К.: Кондор, 2007. – 224 с.

23. Рудьєв В. А. Управління персоналом: навч. посіб. / В. А. Рудьєв, С. О. Гуткевич, Т.Л. Мостенська. – К.: Кондор, 2012. – 310 с.

24. Кліменко О. М. Соціальна економіка : навч. посіб. / О. М. Кліменко, М. А. Мащенко. – Харків : ХНЕУ, 2013. – 148 с.

27. Кравченко М. В. Система соціального захисту населення як об'єкт державної політики : методологія та практика : монографія / М. В. Кравченко. – Київ : Інформ.-аналіт. агентство, 2012. – 451 с.

Література до розділу 5 «Статистичні, математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці»

Статистика

1. Економічна статистика. Навчальний посібник під заг. ред. Р.М. Моторина – К.: КНЕУ, 2005.

2. Статистика: структурно-логічні схеми та задачі: Навчальний посібник / За наук. ред. А.М.Єріної. - К.,: КНЕУ, 2007.

3. Статистика ринків: Підручник / Манцуров І.Г., Бараник З.П., Головач А.ВІ. та ін. / - К.: КНЕУ, 2009.

4. Статистика: Підручник. / С.С. Герасименко, А.В. Головач, А.М. Єріна та ін. – К.: КНЕУ, 2000.

5. Єріна А.М., Мазуренко О.К., Пальян З.О. Економічна статистика: Практикум. – К.: «ЕксОб», 2002.

6. Мармоза А.Т. Теорія статистики. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2003.

7. Парфенцева Н.А. Міжнародні статистичні класифікації в Україні. Впровадження, використання. К.: Основи, 2000.

8. Удотова Л.Ф. Соціальна статистика: Підручник. – К.: КНЕУ, 2002.

9. Уманець Т.В., Пігарєв Ю.Б. Статистика: Навчальний посібник. – К.: Вікар, 2003.

10. **«Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці»**

1. Вітлінський В.В., Піскунова О.В. Математичні моделі та методи ринкової економіки. – К.: КНЕУ, 2010. – 531 с.

2. Воропай Н.Л., Герасименко Т.В., Кирилова Л.О., Корсун Л.М., Мацкул М.В., Мальцева Є.В., Михайленко А.В., Орлов Є.В., Чернишев В.Г., Чепурна О.Є., Шинкаренко В.М. (за заг. редакцією Мацкул В.М.) Економіко-математичні методи та моделі: Навчальний посібник.- Одеса: ОНЕУ, 2018.- 404 с.

3. Галіцин В.К. Системи моніторингу. Монографія. К.: КНЕУ, 2000. - 232 с.

4. Галіцин В.К. Системи моніторингу: Навч. посіб. / В.К. Галіцин, О.П. Суслов, Н.К. Самченко – К.: КНЕУ, 2014 – 457с.

5. Лазарева С.Ф. Економіка та організація інформаційного бізнесу. К.: КНЕУ. 2002.

6. Лазарева С.Ф. Інформаційний менеджмент. Електронний навчальний комплекс. - К.: КНЕУ, 2014

7. Матвієнко О.В. Основи інформаційного менеджменту: Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 128 с.

8. Матвійчук А.В. Моделювання економічних процесів із застосуванням методів нечіткої логіки: Монографія. – К.: КНЕУ, 2007. – 264 с.

9. Математичні методи, моделі та інформаційні технології в управлінні підприємством : тези доповідей VII студентської вузівської наукової конференції (м. Вінниця, 10 листопада 2022 р.). – Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2022. – Ч. 1. – 196 с.

10. Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці. Матеріали VII Міжнародної науково- методичної конференції. – Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. – 76 с.

11. Скрипник Д.А. ІТІЛ. IT Service Management по стандартам V.3.1 Інтернет-Ун-т. Информ. Технологій, 2012

12. Татарчук М. І. Корпоративні інформаційні системи [Електронний ресурс] : підручник / М. І. Татарчук ; М-во освіти і науки України, ДВНЗ "Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". - К. : КНЕУ, 2013. - 329 с.